

Comencem per impermeabilitzar els runams i ja es veurà més endavant

La principal afectació ambiental dels residus salins miners exposats a l'aire lliure és a la qualitat de l'aigua; els runams salins transformen aigua de pluja i la humitat de l'aire en salmorra molt contaminant. Part d'aquesta salmorra, sobretot la que circula per la superfície dels runams provinent de la pluja, es controla, es recull i s'envia la mar a través del col·lector; una altra part, sobretot la que circula subterràniament provinent de l'absorció d'humitat atmosfèrica, contamina aquífers i la xarxa fluvial. L'evacuació de salmorra és problemàtica per l'estat envellit i la capacitat insuficient de l'actual col·lector que ha sofert nombrosos incidents, mentre que la salinització sistemàtica de la xarxa fluvial perjudica el medi i el subministrament d'aigua a les poblacions avall de la conca.

En qualsevol seqüència d'esdeveniments lligats en relació causa-efecte, com més a l'origen s'actui més eficaç serà la mesura. S'han d'esgotar tots els esforços en un esglaió abans de dedicar-los al de nivell inferior; millor no generar residus que haver-los de gestionar, millor reutilitzar que abocar, millor abocar residus selectivament que no barrejats...

L'afectació dels runams salins és una cadena d'esdeveniments que s'inicia amb la generació de residus salins miners, segueix amb l'abocament, l'acumulació als runams, la formació de salmorra, la gestió d'aquesta salmorra, la salinització de la xarxa fluvial per la salmorra que no s'aconsegueix controlar, el deteriorament dels ecosistemes i les dificultats i l'encariment del subministrament d'aigua a la població. La primera mesura ha de ser deixar d'abocar al Cogulló de Sallent, atenent també a la falta explícita d'autorització ambiental. Donat el despropòsit inapel·lable dels residus salins miners acumulats als runams de Sallent, el següent punt més a l'inici de la cadena on es pot actuar és en la prevenció de la formació de salmorra, que de retruc actua sobre totes les conseqüències indesitjables que segueixen després. La generació de salmorra als runams salins s'ha de poder limitar moltíssim mitjançant tècniques d'impermeabilització, tal com s'impedeixen lixiviats en altres abocadors.

La impermeabilització és una millora radical enfront dels runams oberts i exposats; s'ha vist a Vilafruns. Malgrat les incerteses de la novetat, la impermeabilització de residus salins mitjançant poliuretà projectat promet avantatges decisius enfront de la tècnica més coneguda de làmines de polietilè soldades. Proposem doncs considerar la tècnica de poliuretà projectat per impermeabilitzar els runams salins del Bages, basant-nos en l'experiència del seu ús com a aïllant i impermeabilitzant en la construcció i en els assajos amb èxit realitzats al laboratori d'aplicacions de Basf Poliuretanos sobre blocs de residu salí.

En relació a la impermeabilització clàssica mitjançant làmines superposades, el poliuretà té alguns avantatges molt significatius:

- S'aplica per projecció adaptant-se a tota mena de superfícies, no necessita moviments previs dels residus, ni polir superfícies, ni làmines protectores de geotèxtils.
- S'adhereix fermament a la roca salina -el poliuretà s'utilitza com a enganxador potentíssim. Un forat o un defecte d'aplicació no compromet el conjunt perquè no hi ha espai sota la capa adherida de poliuretà per on l'aigua pugui circular.
- Les accions de manteniment i de reparació són possibles en qualsevol moment.

- És possible obrir porcions petites del runam per ser explotat i, quan sigui convenient, tornar a tapar.
- La simplificació de l'aplicació es tradueix en costos menors, assumibles.

Per damunt del poliuretà caldria aplicar una capa de morter, també projectada, amb els objectius de preservar el poliuretà de la incidència de la llum i d'integrar millor la muntanya al paisatge, o bé seguir amb una restauració convencional amb aportació de terra i revegetació. No forçosament el poliuretà ha de ser l'única tècnica d'impermeabilització a emprar en un runam, possiblement calgui combinar-la amb tècniques com la utilitzada a Vilafruns als camins i zones de maniobres amb maquinària, però sí que pot ser la tècnica que faci possible la impermeabilització completa dels grans runams salins del Bages.

L'ordre cronològic d'actuació per la impermeabilització dels runams d'ICL Iberia suggerit és el següent:

1. Assaig pilot d'aplicació de poliuretà i formigó al runam de La Botjosa. En aquest assaig s'estudien condicions d'aplicació i factors.
2. Impermeabilització del runam abandonat de la Botjosa. La font de l'Illa ha de ser un bon indicador del resultat a les aigües.
3. Impermeabilització del runam del Cogulló, sense més abocaments. Les rieres de Soldevila i de Riudor i el riu Llobregat seran indicadors.
4. Impermeabilització del runam del Fusteret, en el qual pot mantenir-se temporalment oberta una petita finestra on s'aboqui. Les fonts de la Serra i de la Filosa i el riu Cardener seran indicadors.

Tant si la impermeabilització es fa amb voluntat definitiva com temporal, amb una tècnica o una altra, cal estar-hi a sobre i realitzar les tasques de manteniment quan calguin.

Posar al mercat la sal dels runams és una opció desitjable, però irrealitzable a curt i mitjà terminis. Mentre la mina de Súria segueixi en explotació generant un excés de sal comuna, difícilment sortirà a la venda un sol quilo de sal dels runams de Sallent. Però això no treu que a un termini més llunyà sí que es puguin enretirar i vendre progressivament residus salins de Sallent, ja sigui per fabricar lleixiu, clor, plàstic PVC o per una altra aplicació de la sal encara per descobrir. Al ritme de 0,5 milions de tones /any de la retirada de residus dels runams de Cardona, hi ha sal per explotar durant 100 anys al Cogulló. En aquests terminis caldria projectar el futur dels runams, per això és imprescindible una impermeabilització dels residus. Una impermeabilització aïlla els residus perquè no contaminin el medi i els preserva per si un dia efectivament poden considerar-se un recurs o hi ha els mitjans per dissoldre'ls i enviar-los al mar.

Montsalat, desembre del 2015